

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ТКАЧ Марія Михайлівна

УДК 378.7:18: 37.01

**СТАНОВЛЕННЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТОВІДНОШЕННЯ
МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Київ – 2004

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність проблеми. Одним із стратегічних завдань, визначених Національною доктриною розвитку освіти України (2001р.), є створення умов для формування в дітей і молоді цілісної наукової картини світу, сучасного демократичного світогляду, творчих здібностей і здатності до самостійного наукового пізнання. Особливого значення з огляду на це набуває проблема взаємодії особистості з мистецтвом, зокрема з музикою. Незаперечним є той факт, що музичне мистецтво, ґрунтуючись на активному співпереживанні, діалогічному спів-бутті, на “вслуховуванні” в поліфонію світобудови, виявляє величезний вплив на духовно-світоглядний образ людини, сприяє розвитку всіх її сутнісних сил.

Водночас у сучасній педагогічній реальності існує низка суперечностей між актуальними для вітчизняного соціокультурного простору категоріями світоглядної свідомості та низьким рівнем відображення в педагогічній свідомості потреби переорієнтації – від ідейно-світоглядного вакууму до поліфонічної картини світу; між сцієнтизмом у пізнанні і глобальними тенденціями у сфері освіти, що ґрунтуються на синергії, діалозі Людини та Світобудови.

Усунення цих суперечностей, на наш погляд, насамперед потребує відтворення для всіх галузей культури справді гуманістичної, відкритої ціннісної парадигми, яка проголошує особистість і її зв'язок зі світом найвищою цінністю на Землі. Саме тому очевидною є актуальність проблеми становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів, які є основною рушійною силою реалізації духовно-світоглядного потенціалу нації.

Вагомим аргументом для висловленого твердження, крім згаданих вище причин, може слугувати ще й та обставина, що художнє світовідношення як феномен особистості та професійної діяльності музиканта-педагога все ще не стало предметом спеціального, багатоаспектного й цілісного наукового осмислення.

Інтерес до художнього світовідношення як наукової категорії виник саме в другій половині ХХ століття, коли перед загальнолюдською свідомістю постали проблеми відчуження та дегуманізації буття. Значний внесок у дослідження цієї проблеми здійснили філософи вітчизняної світоглядної школи (Р. Арцишевський, Є. Бистрицький, В. Малахов, С. Пролєєв, В. Табачковський, В. Шинкарук та ін.).

Водночас категорія світовідношення має глибокі корені в гуманітарному знанні насамперед у філософії. З часом, у ХХ столітті, феномен художнього світовідношення входить і до контексту досліджень з етики, естетики, культурології, психології та педагогіки.

Аналіз філософської, мистецтвознавчої, психологічної та педагогічної літератури з проблеми показав, що художнє світовідношення відображене в таких напрямках наукової думки: 1) аксіологічному, який показує художнє світовідношення як духовну цінність; 2) естетичному, в якому художнє світовідношення виступає способом емоційно-чуттєвого переживання явищ і

процесів світу; 3) психологічному, що визначає художнє світовідношення як “образ світу”, “картину світу”; 4) педагогічному, який аналізує роль художнього світовідношення у професійній діяльності педагога.

Аналіз сучасних педагогічних досліджень свідчить, що проблему становлення художнього світовідношення вчені розглядають стосовно світоглядної проблематики. Осмислення питань становлення світогляду учнівської молоді набуло відображення у працях багатьох педагогів (С.Гончаренко, А.Макаренко, В.Сухомлинський, О.Сухомлинська та ін.), психологів (Г.Залеський, А.Мелік-Пашаєв, Л.Виготський, В.Давидов, О.Киричук та ін.) Одним із головних питань будь-якого контексту педагогічного аналізу світоглядного становлення учнівської молоді, наприклад, “світоглядна культура” (В.Смікал, О.Шаповал), “морально-естетичний світогляд” (О.Опалюк), “науковий світогляд” (Ю.Руденко), “світоглядні переконання” (Б.Целковніков), “світоглядні знання” (Л.Коміна), “художня картина світу” (Л.Романова), “гуманістична світоглядна позиція” (М.Клепар), є питання специфіки та структури світоглядної свідомості та світогляду як однієї з форм її виявлення. Серед сучасних дисертаційних досліджень, в яких висвітлюється проблема світоглядної підготовки майбутніх фахівців із педагогіки музичного мистецтва, особливий інтерес становлять дослідження М. Клепар, В. Смікал, Л. Романової та Б. Целковнікова.

Враховуючи багатоаспектність художнього світовідношення, ми дотримувалися думки про те, що в педагогічному процесі це поняття набуває статусу інтегративного елемента світоглядної свідомості, форми реалізації світогляду. Підставою для цього може слугувати те, що окремі аспекти світовідношення як феномену особистості та професійної діяльності у сфері музичного мистецтва розглядаються в багатьох фундаментальних педагогічних дослідженнях (Е.Абдулін, Л.Арчажнікова, Ю.Алієв, В.Дряпіка, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Рудницька, О.Щолокова, Л.Рапацька, Л.Надилова, Г.Щербакова та ін.).

Разом з тим, недостатньо розробленими залишаються питання, пов’язані зі становленням художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога в мистецьких вищих навчальних закладах. Складність розв’язання проблеми поглиблюється вкоріненою в системі професійної підготовки музиканта-педагога суперечністю між традиційним розумінням світовідношення як інтегративної основи професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів і недостатньою розробленістю педагогічних технологій, спрямованих на створення умов для їх реалізації. Наявність суперечностей між актуальністю, соціальною та професійною значущістю завдання становлення художнього світовідношення музиканта-педагога в системі мистецької професійної освіти й відсутністю теоретично та методично обґрунтованих умов і педагогічних засобів його виконання дала змогу визначити тему та логічно-змістову спрямованість дослідження.

Зв’язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри теорії музики і музичного виховання Київського

національного університету культури і мистецтв. Тему дисертації узгоджено на засіданні бюро Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 7 від 26.10.2000).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього музиканта-педагога в мистецьких вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – зміст, форми та методи становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога.

Мета дослідження: розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити методику становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів у системі вищої мистецької освіти.

Гіпотеза дослідження:

Виконання вимог, висунутих новою парадигмою духовного розвитку нашого суспільства, потребами сучасної педагогіки вищої школи в підготовці фахівця якісно нового типу в системі вищої музично-педагогічної та мистецької освіти, залежить від формування у майбутніх музикантів-педагогів такої базової особистісно-інтегративної якості, як професійне художнє світовідношення, що характеризується гуманістичною спрямованістю і дає їм змогу створювати та реалізовувати власну концепцію взаємодії зі світом музично-педагогічних цінностей.

Процес становлення художнього світовідношення у майбутніх музикантів-педагогів може бути ефективним за таких умов:

- інтеграція змісту предметів загальнокультурного, психолого-педагогічного та спеціального блоків професійної підготовки студентів в єдину духовну антропологію;
- організація навчально-виховного процесу на музичних і музично-педагогічних факультетах на основі парадигмально-аксіологічного підходу;
- розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців на основі залучення до активної соціокультурної діяльності.

Мета і гіпотеза визначили основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати сутність художнього світовідношення у філософському та загальнонауковому контексті.
2. Визначити місце проблеми художнього світовідношення в педагогічній теорії та практиці.
3. Виявити архітектоніку та функції художнього світовідношення музиканта-педагога, враховуючи специфіку його професійної діяльності.
4. Розробити теоретико-методичні основи організації навчально-виховного процесу, що сприятиме становленню художнього світовідношення музиканта-педагога.
5. Визначити критерії та рівні сформованості художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога.
6. Запропонувати методику становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога та здійснити її дослідно-експериментальну перевірку.

Методологічною основою дослідження стали: ідеї вітчизняних і зарубіжних філософів, включаючи основні положення системного підходу (М.Бахтін, Л.Закс, М.Каган, Ю.Давидов, В.Межуєв, Н.Чавчавадзе та ін.); положення про духовно-ціннісне значення життєдіяльності особистості та її провідного атрибуту – світогляду, висвітлені у філософії, естетиці (М.Бердяєв, В.Зеньковський, І.Ільїн, В.Соловйов, П.Флоренський, Г.Сковорода, П.Юркевич та ін.); ідеї філософії всеєдності про людину як сутність усього Всесвіту, головну цінність світобудови (В.Вернадський, К.Ціолковський, О.Чижевський, С.Франк, В.Муравйов та ін.).

На методологічну позицію дослідження значно вплинуло розуміння культурно-історичного процесу як взаємодії “сміслових просторів культур” (В.Біблер, Ю.Лотман) і принцип історизму в дослідженні генези явищ духовної культури.

Використання в дисертації основних принципів герменевтичного підходу дало змогу окреслити проблему світовідношення та обґрунтувати специфіку виходу художньої свідомості у безперервність культурної традиції (Х.-Г.Гадамер, В.Дільтей, М.Хайдеггер, Ф.Шлейєрмахер та ін.). Додатково застосовано феноменологічну методологію, яка надала можливість розглядати світовідношення художника як спрямоване насамперед на замкнений у собі твір мистецтва.

Теоретичними основами дослідження є положення філософів київської світоглядної школи (А.Азархін, Є.Бистрицький, В.Іванов, В.Малахов та ін.) про цілісне, усвідомлене переживання співвідношення “Людина-світ”; висновки вітчизняної та зарубіжної психології про сутність і специфіку світогляду (Б.Ананьєв, О.Бодальов, Л.Виготський, О.Лазурський, О.Леонтьєв, В.Мясищев, А.Маслоу, Р.Мей, К.Роджерс, В.Франкл та ін.); принципи світоглядної проблематики у педагогічних концепціях А.Макаренка і В.Сухомлинського, а також у загальній і музичній педагогіці вищої школи (В.Давидов, С.Гончаренко, І.Зязюн, Н.Киященко, В.Лутай, В.Ражніков, О.Олексюк, О.Рудницька, Л.Рапацька, Б.Целковніков та ін.). Особливе значення для нашого дослідження мали положення, які ґрунтуються на наукових працях з естетики та мистецтвознавства (Б.Асаф’єв, В.Медушевський, Л.Толстой, Є.Назайкінський, К.Станіславський, О.Лосєв та ін.).

Методи дослідження. Для розв’язання поставлених завдань використовувався комплекс методів теоретичного й емпіричного дослідження.

Теоретичні: аналіз теоретичних джерел з проблем теорії та методики музичного виховання, класифікація та систематизація теоретичних і експериментальних даних, теоретичне моделювання музично-педагогічного процесу, конкретизація теоретичного знання, узагальнення педагогічного досвіду, порівняльний аналіз дали змогу виявити та систематизувати дослідницькі матеріали з проблеми становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів в умовах професійної підготовки студентів мистецьких вищих навчальних закладів.

Емпіричні: вивчення, оцінка та прогнозування сучасного стану професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів, спостереження, бесіди,

анкетування, експертна оцінка, метод рейтингу та самооцінки, вивчення результатів навчальної діяльності показали необхідність змін у змісті професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів на основі становлення їх художнього світовідношення. У дослідженні було використано також методи комп'ютерного статистичного опрацювання отриманих даних, розробка програм і навчальних курсів, які сприяли ефективності впровадження методики становлення художнього світовідношення студентів у навчально-виховний процес.

База дослідження та основні етапи. Дослідження, що здійснювалося протягом 1999-2003 рр., мало три етапи.

Перший етап (1999–2000 рр.) – орієнтовно-діагностичний: визначення мети і завдань дослідження; уточнення методологічної бази та методів дослідження; формулювання гіпотези, розроблення програми констатуючого експерименту.

Другий етап (2000–2001 рр.) – констатуючий: визначення вихідного рівня художнього світовідношення студентів; виявлення педагогічних умов і розроблення експериментальної методики.

Третій етап (2001–2003 рр.) – формуючий: реалізація та впровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів мистецької та педагогічної освіти експериментальної методики формування художнього світовідношення майбутніх фахівців; порівняльний аналіз результатів констатуючого і формуючого експериментів, узагальнення експериментальних даних і теоретичне обґрунтування висновків.

Експериментальною базою дослідження були: Київський національний університет культури і мистецтв, Національна музична академія ім. П.Чайковського, Рівненський гуманітарний університет та Національний педагогічний університет ім. М.Драгоманова. Дослідженням було охоплено понад 400 студентів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що у вітчизняній педагогічній науці вперше висунуто та реалізовано теоретико-методичну концепцію становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів, обґрунтовано педагогічну інтерпретацію поняття "художнє світовідношення", виявлено його структурні компоненти, критерії та рівні сформованості; розроблено, експериментально перевірено та впроваджено в педагогічну практику мистецьких вищих навчальних закладів методику становлення художнього світовідношення студентів.

Набули подальшого обґрунтування основні складові музично-педагогічного процесу, професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога; положення щодо оновлення змісту, форм і методів у навчальному процесі мистецьких вищих навчальних закладів.

Теоретичне значення дослідження полягає у філософському та психолого-педагогічному обґрунтуванні понять і категорій, що поглиблюють сучасне розуміння теорії та методики професійної освіти; теоретичному розробленні структурно-функціональної моделі процесу професійної підготовки

майбутніх музикантів-педагогів; виявленні педагогічних умов становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні методичних рекомендацій, що забезпечують ефективну організацію становлення художнього світовідношення у майбутніх музикантів-педагогів. Сформульовані в дисертації теоретичні висновки та методичні рекомендації придатні для подальшого вдосконалення змісту професійної підготовки студентів. Матеріали дослідження використано в тематиці лекцій з “Музичної педагогіки”, “Теорії і методики викладання музики”, “Теорії і методики музичного виховання” як в мистецьких вищих навчальних закладах, так і на музично-педагогічних факультетах інших.

Висновки та рекомендації, викладені в дисертаційному дослідженні, впроваджено у навчальний процес Київського національного університету культури і мистецтв (довідка № 1306 від 26.08.03), Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова (довідка № 301 від 26.05.03), Національної музичної академії імені П.Чайковського (довідка № 544 від 23.04.03).

Апробація та впровадження результатів дослідження здійснювалися через:

- виступи на щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів, докторантів і студентів Київського національного університету культури і мистецтв (Київ, 2000 – 2003 рр.);
- виступи на науково-практичних конференціях: науковому семінарі Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України “Методологічні основи сучасної мистецької освіти” (Київ, 2001р.); VI міжнародній науково-практичній конференції “Проблемы и перспективы профессиональной подготовки педагога-музыканта: психологический и аксиологический аспекты” (Москва, 2002); міжнародній науково-практичній конференції “Музыкально-теоретическое образование и музыкальная культура новейшего времени” (Москва, 2002); IX міжнародній науково-практичній конференції “Християнські цінності в культурі та освіті” (Острог, 2003).

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено у семи одноосібних публікаціях автора, серед яких п'ять статей у наукових фахових виданнях.

Структура дисертації. Вона складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел з 379 найменувань. Загальний обсяг – 199 сторінок, основний текст дисертації викладено на 172 сторінках. Робота містить 12 таблиць (загальним обсягом 13 сторінок), 8 діаграм, 1 графік і 7 додатків (загальним обсягом 16 сторінок).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт предмет, мету, завдання та методологічну основу, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, дано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі “Теоретико-методологічні основи дослідження проблеми становлення художнього світовідношення музиканта-педагога” спеціальному науковому осмисленню піддаються методологічні орієнтири, найбільш значущі у визначенні сутності й архітектоніки художнього світовідношення, його психолого-педагогічної інтерпретації у музичному мистецтві.

Звернення до багатогранного у часі та просторі загальнолюдської думки філософського досвіду дало змогу визначити сутнісну природу світоглядної свідомості як своєрідного духовного вираження фундаментального відношення “Людина-Світ”. У координатах сучасної філософської думки (Р.Арцишевський, В.Іванов, В.Личковах, В.Малахов, В.Шинкарук та ін.) світовідношення постає як духовне “сприйняття світу” та людського буття в ньому. Наукове осмислення фундаментальних положень В.Малахова про світовідношення як практичну основу світогляду і якісно своєрідний результат втілення певних світоглядних принципів у реальній життєдіяльності дало змогу обґрунтувати специфіку понятійного ряду “світогляд” – “світовідношення”. Методологічним постулатом стало положення В.Малахова про те, що світогляд попри ідейно-сміслову насиченість є насамперед феноменом “духу”, тоді як світовідношення такою самою мірою виступає як явище і необхідний спосіб існування живої “кровно зливої з предметно-практичною “плоттю” людської душі.

У дисертації зазначається, що мистецтво є тією галуззю, в якій відобразився досвід художнього світовідношення людства і на духовній висоті якого панують Істина, Добро, Краса. Мистецтво як феномен світовідношення має не лише здатність відображувати та втілювати зв’язок людини зі світом, а й можливості освітлювати духовно-ціннісне світовідношення. Методологія сучасного дослідження проблем світовідношення особистості в ході її спілкування з мистецтвом характеризується різними підходами та концептуальними поглядами. Представлений у дисертації аналіз парадигм світовідношення (діяльнісної, культурологічної, аксіологічної) поєднувався з вирішенням цілої низки завдань і насамперед з виявленням ролі чуттєвого сприйняття світу як основоположної ідеї естетичного світовідношення.

Узятий за основу концептуальний підхід до художнього світовідношення як до особливого типу світовідношення, в якому органічно поєднуються основні параметри реального духовно-практичного світовідношення (пізнавального, естетичного, морального і світоглядного), привів до висновку, що найважливішою передумовою художньої творчості є причетність суб’єкта до духовних цінностей, внутрішня одухотвореність (Л.Закс).

Філософське та загальнонаукове осмислення феномена дало змогу визначити художнє світовідношення як сутнісну характеристику особистості, що втілює активне прагнення відшукати сенс буття, відчутти власну співпричетність до світу шляхом застосування особливого художньо-естетичного способу.

У педагогічній теорії та практиці минулого і сьогодення проблема становлення та розвитку художнього світовідношення особистості своєї

актуальності не втрачала, хоча шляхи її реалізації мали доволі суперечливий характер. Розв'язання педагогікою проблеми становлення світоглядної свідомості завжди відбувалося на основі певних ідейно-політичних філософських концепцій і підходів. Філософія сучасної освіти формулює загальний вихідний принцип щодо розуміння сутності нового типу світогляду: розв'язання глобальних проблем має стати головною метою (інтересом, цінністю) для сучасного людства. Ідея всеєдності як методологічна основа для пізнання природи та людини в їхній взаємодії відіграє сьогодні важливу роль у вихованні світовідношення людини нового ноосферного типу цивілізації (В.Лутай).

У розробленні концептуальних засад педагогічної науки про художнє світовідношення важливу роль відіграє психологічний аспект аналізу проблеми. В контексті сучасних психологічних пошуків на особливу увагу заслуговує “концепція відношень особистості” (О.Лазурський, В.Мясищев), важливою рисою якої є те, що всі складові психічної організації людини – від найнижчих до найвищих її підструктур – пов'язуються так чи інакше відношеннями. Спираючись на цю концепцію, можна вести мову про звичайні, емотивні та принципові відношення, про цільність, гармонійність чи суперечливість, внутрішню неузгодженість тенденцій розвитку особистості, глибину й багатство відношень, що відображують динаміку умов життя тощо. У цих координатах, як показано в дисертації, склалися концептуальні ідеї “образу світу”, “картини світу”, “моделі світу” (О.Леонтьєв, С.Рубінштейн, О.Артем'єва та ін.).

До охарактеризованих вище методологічних основ, з позицій яких у сучасній педагогіці реалізується досліджувана проблема, належить ідея про те, що в педагогічному процесі поняття “світовідношення” набуває статусу інтегративного елемента світоглядної свідомості, форми реалізації світогляду. В мистецькій педагогіці цей статус підвищується завдяки тому, що світовідношення в координатах мистецтва набуває форми і смислу художнього світовідношення-вчинку. Сама ж світоглядна проблематика є органічною та закономірно зумовленою для самого змісту мистецтва (Е.Абдулін, Л.Арчажнікова, Ю.Алієв, В.Дряпіка, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Рудницька, О.Щолокова, Л.Рапацька, Л.Надинова, Г.Щербакова та ін.). Зокрема підкреслюється, що духовність є основою і серцевиною художнього світовідношення, тому аналітичне описування загальних характеристик феномена властиве і мистецтву в цілому як прояву духовності.

У дисертації встановлено, що архітектоніка художнього світовідношення особистості у сфері музичного мистецтва є своєрідним синтезом гармонійної взаємодії духовних сил, що впливає з “надр” цілісної психічної органіки особистості. Основу змістової архітектоніки професійно спрямованого художнього світовідношення становлять дві взаємопов'язані тріади: 1) всезагальні форми практики – єдність вольового, пізнавального і почуттєвого світовідношень; 2) доміанти всезагальної духовної цінності морального Добра – Віра, Надія, Любов.

Важливою особливістю художнього світовідношення музиканта-педагога є те, що в його архітектоніці взаємодіють такі компоненти: емоційно-емпатійний, когнітивно-пізнавальний, нормативно-регулятивний і творчодіяльний. Підтримуючи точку зору Л.Надирової про те, що музичне світовідношення є метафорою емпатії особистості, доведено, що емпатичне співпереживання є необхідною умовою забезпечення духовного зв'язку музиканта-педагога зі спільною для всіх сферою «Ми» - особистостей, співтовариств, культур. У цілісному процесі становлення досліджуваного феномена важливе функціональне значення виконує когнітивно-пізнавальний компонент, пов'язаний із прагненням музиканта-педагога відкрити Істину, істинне знання, “розпредмечуючи” їхній ціннісний смисл у духовному середовищі. Особистісну концепцію взаємодії музиканта-педагога зі світом і професійною дійсністю в цілому характеризують рефлексивні (ціннісні орієнтації, смаки, ідеали) і нерефлексивні (світоглядні установки та переконання) нормативно-регулятивні механізми. Саме вони спрямовують духовну активність особистості музиканта-педагога і вважаються оцінною передумовою вибору, здійснення життєвих і професійних особистісно значущих цінностей. Важливою особливістю художнього світовідношення є те, що в ньому набувають духовно-ціннісної спрямованості всі форми індивідуальної свідомості особистості, що дає їй змогу творчо реалізувати себе в діях і вчинках.

Згадані вище логіко-сміслові акценти цілісного розуміння сутності та архітектоніки художнього світовідношення надають можливість визначити їхні провідні функції в реальній професійній діяльності музиканта-педагога. Варто зазначити, що, розвиваючи художнє світовідношення, музикант-педагог утверджує у своїй свідомості певне ціннісно-смісловє відношення до явищ музичного мистецтва, до особистості учня, до різних теоретичних і практичних аспектів своєї практичної діяльності. У цьому процесі художнє світовідношення виконує такі провідні функції: комунікативно-діалогову, евристично-пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну, діяльнісно-практичну.

Визначальною особливістю функцій художнього світовідношення та їхньої реалізації у професійних вміннях музиканта-педагога є те, що їхні аспекти просякнуті духовним змістом музики. Художньому світовідношенню музиканта-педагога притаманна особлива енергійна сила впливу на особистість завдяки високому духовному потенціалу музики.

У **другому розділі** – “Експериментальне дослідження процесу становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога” – розглядаються теоретико-методичні основи організації процесу становлення художнього світовідношення музиканта-педагога, обґрунтовуються критерії та показники сформованості художнього світовідношення, висвітлюються методика, хід і результати експериментального дослідження.

Погляд на музично-педагогічну освіту як на систему, що саморозвивається дає підстави розглядати становлення художнього світовідношення як відкрити педагогічну систему, в якій нагромадження компонентів, їхній розвиток, збереження, збагачення та реорганізація, ієрархія й

інтеграція зумовлюють виникнення нових структурних утворень і нових функцій “ціннісного образу світу, образу “Я”, образу майбутнього” (А.Кір’якова).

Зазначено, що становлення художнього світовідношення музиканта-педагога як процес потребує конкретизації деяких моментів, що впливають на ефективність формування та саморозвитку особистості. Саме поняття становлення на противагу простій зміні включає уявлення про незворотність, певну спрямованість і закономірність особистісних змін, вивчення яких тісно пов’язане з життєвим і творчим шляхом, що дає змогу розглядати її як стійку систему. Педагогічний процес ми розглядаємо як діяльнісну відкриту систему, котра передбачає функціональну диференціацію та взаємозв’язок компонентів і в якій відбувається постійний обмін інформацією з навколишнім середовищем.

Призначення будь-якої системи, зокрема і системи становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога, визначається тим, що вона має мету і завдання. Мета сучасної вищої освіти не вичерпується виконанням соціального замовлення на підготовку висококваліфікованого фахівця: вона зобов’язана враховувати потреби особистості в гармонійності буття та розвивати її світовідношення (Л.Романова). Мета вищої музичної та музично-педагогічної освіти – підготовка музиканта-педагога вищої кваліфікації, якому властиві здатність ціннісно-сислового самовизначення, гуманістична парадигма педагогічних відношень, художня компетентність.

Для досягнення зазначеної мети потрібно вирішити такі найголовніші завдання: 1) сформувані в студентів особистісну музично-педагогічну парадигму, побудовану на ціннісному осягненні музики як скарбниці духовного багатства людства; 2) забезпечити організацію музично-педагогічного процесу на інтегрально-духовному рівні з опорою на творчу самореалізацію студентів; 3) стимулювати пошук самостійних шляхів реалізації художнього світовідношення студентів у соціокультурній діяльності.

У дисертації показано, що основним інструментом ціннісного осмислення системної, інтегративної сутності художнього світовідношення має стати аксіологічний підхід, в світлі якого пізнавальні, ціннісно-орієнтаційні, синтетично-діалогічні та творчі процеси створюють новий світ духовних цінностей. Це надало можливість обґрунтувати класифікацію груп методів, що забезпечують цілеспрямоване становлення художнього світовідношення особистості музиканта-педагога.

До першої групи ми віднесли евристично-пошукові методи, спрямовані на розвивання емоційно-емпатичних і творчих сил студентів, на стимулювання уяви, відкриття нових знань у процесі спільної творчої діяльності. На особливу увагу заслуговують методи імітаційного моделювання, синестезії, створення культурного контексту та художнього синтезування (монтажу). Ці методи є базовими в музичній педагогіці і реалізуються нами в системі творчих завдань.

До другої групи методів увійшли методи аксіологічного аналізу. Вони дають змогу осмислювати музику та музичну педагогіку як особливий вид художньої творчості у взаємозв’язку із суміжними галузями науки та мистецтва, в широкій історичній перспективі, яка відкриває шляхи культурно-типологічних

порівнянь. У центрі уваги цієї групи методів перебуває норма як зовнішній регулятор і цінність як процес і взаємодія. Концептуальна спрямованість аксіологічного аналізу сприяє зверненню через досягнення світу музичних цінностей до духовного світу особистості – до розвитку її естетичних смаків, ідеалів, світоглядних установок і переконань, а також етико-естетичного категоріально-понятійного фонду. Під час аксіологічного аналізу застосовано такі методи: аксіологічно-аналітичний, еволюційно-синергетичний і прогностично-моделюючий.

У третій групі методів велике значення має впровадження у практику професійно-особистісного художнього світовідношення майбутніх фахівців. Провідним методом у цьому процесі є педагогічний тренінг як система вправ для набуття професійних умінь, навичок, активного залучення майбутніх фахівців до спільного з учнями пошуку Істини – Добра – Краси у професійній діяльності.

У реальному педагогічному процесі згадані вище методи застосовуються в певній системі з урахуванням змісту структурних компонентів художнього світовідношення студентів і умов, що забезпечують їхню взаємодію. До них належать: інтеграція змісту предметів загальнокультурного, психолого-педагогічного та спеціального блоків професійної підготовки студентів в єдину духовну антропологію; організація навчально-виховного процесу на музичних і музично-педагогічних факультетах з використанням парадигмально-аксіологічного підходу; розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців на основі включення в активну соціокультурну діяльність.

У ході дослідження обґрунтовано чотири групи критеріїв, що об'єднують низку показників. Це емоційно-емпатійні, когнітивно-пізнавальні, нормативно-регулятивні та поведінково-діяльнісні критерії.

Відповідно до розроблених критеріїв було здійснено діагностування рівнів сформованості художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів. Цьому сприяли методи педагогічного спостереження, узагальнення педагогічного досвіду, зокрема особистого музично-педагогічного досвіду автора дисертації, тестування й анкетування, проєктивний метод, метод аналізу, метод імітаційного моделювання, метод рейтингу, лабораторний експеримент, метод конкретних педагогічних ситуацій.

Слід зазначити, що в ході теоретичного аналізу методики діагностування художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів підлягали експериментальній апробації з метою вивчення умов їхнього застосування. Для отримання даних про діагностичні можливості окремих методів було використано прийом паралельного застосування їх на тих самих групах студентів музичних і музично-педагогічних факультетів у мистецьких вищих навчальних закладах України.

Дослідження рівнів сформованості художнього світовідношення студентів здійснювалося за трьома напрямками. На першому етапі констатуючого експерименту досліджувався рівень особистісної та професійної емпатії студентів з використанням графічних методів, які дали змогу виявити у студентів прихований план символу, що відображує прояв “пікового

переживання” (катарсису). Дослідження показало, що відсутність або нерозвиненість здатності до “вершинних переживань” під час сприйняття музичних творів означає неможливість духовного зв’язку з “Іншим” – особистостями, культурами, світобудовою.

Результати дослідів, проведених у рамках другого етапу дослідження рівнів сформованості художнього світовідношення, свідчать про те, що більшість студентів не володіє художньо-асоціативним фондом, вміннями оперувати інтегрованими знаннями в музичній та музично-педагогічній діяльності, що, в свою чергу, впливає на характер світоглядних установок і переконань, на розвиток смаків та ідеалів.

Інтегральним показником сформованості діяльнісно-творчого компонента художнього світовідношення студентів (третій етап констатуючого експерименту) став характер його актуалізації у музично-педагогічній діяльності. В дисертації наведено дані про сформованість готовності майбутніх музикантів-педагогів до становлення художнього світовідношення в умовах професійної підготовки у вищій школі. Ці дані свідчать про те, що більшість студентів не усвідомлюють сутності взаємодії зі світом музично-педагогічних цінностей, слабо спираються на компоненти художнього світовідношення в актах вибору мотивів здійснення власних життєвих і професійних дій і вчинків.

Дослідно-експериментальна робота на рівні діагностики дала змогу встановити три рівні сформованості художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів. За основу характеристики рівнів було взято схему формування аксіосфери культури, запропоновану М.Каганом, і класифікацію рівнів сформованості творчої особистості вчителя, визначену в концепції В.Сластьоніна. Репродуктивний рівень сформованості художнього світовідношення зафіксовано у 53,8% студентів. Евристичний рівень сформованості художнього світовідношення був у 37,2% студентів. Креативний рівень – найвищий рівень сформованості художнього світовідношення – дає змогу майбутнім музикантам-педагогам впевнено створювати власну музичну та музично-педагогічну світобудову. Цей рівень властивий невеликій кількості студентів – 9,0%. Це рівень світомоделювання, створення власних моделей музично-педагогічної освіти, що відповідає сформованим ідеалам.

Формуючий експеримент здійснювався на базі факультету музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв (студенти 3-4 курсів). Ми припустили, що плідне виконання його основних завдань потребує дотримання певних організаційних умов, пов’язаних зі встановленням на заняттях духовно-творчої атмосфери, яка б зумовлювала в майбутніх музикантів-педагогів стан творчої активності; створенням діалогічної взаємодії майбутніх фахівців з аксіологічними парадигмами музично-педагогічної дійсності (з учнем, музикою, мистецтвом); використанням форм і методів роботи для творчої самореалізації майбутніх музикантів-педагогів, для формування їхнього духовного досвіду.

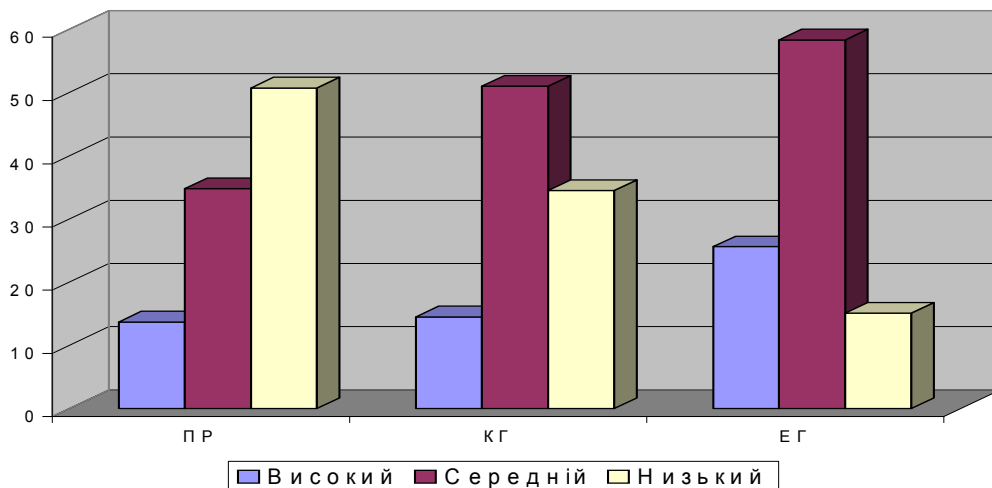
У дисертації висвітлюється зміст трьох етапів становлення художнього світовідношення студентів. Основним завданням першого підготовчого етапу формуючого експерименту було вивчення теорії художнього стилю епохи й

оволодіння методикою “синхронічного” та “діахронічного” аналізів музичного твору. Другий етап (основний) формуючого експерименту відбувся в межах інтегрованого спецкурсу “Становлення художнього світовідношення музиканта-педагога”, який виконував інтегруючу міждисциплінарну та внутрішньопредметну функції в системі підготовки студентів до професійно-педагогічної діяльності. В основі змісту лежить принцип інтеграції та систематизації філософсько-естетичних, психолого-педагогічних, музикознавчих і спеціальних знань, спрямованих на теоретичне та практичне осмислення проблеми художнього світовідношення музиканта-педагога. Завданнями курсу є вивчення методологічних підходів до вивчення художнього світовідношення з категоріями педагогіки музичної освіти, а також методами діагностики та становлення художнього світовідношення, оволодіння знаннями про взаємозв'язки художнього світовідношення в музично-педагогічній діяльності. Третій, завершальний, етап формуючого експерименту ґрунтувався на актуальній для студентів потребі в розширенні “поля” педагогічної свідомості, практичному оволодінні різними моделями уроку музики в синтезі з методами мистецтва. Реалізація діяльнісно-творчого компонента художнього світовідношення відбувалася під час підготовки та проведення педагогічної практики.

Перевірка ефективності впровадження методики становлення художнього світовідношення студентів у навчально-виховний процес показала, що внаслідок експериментальної роботи відбулися зміни у структурі його компонентів. У студентів експериментальної групи значно глибше, ніж у студентів контрольної групи, виявилася здатність до “вершинних переживань” в осягненні музичних цінностей; встановилася тенденція до підвищення рівня сформованості інтегрованих знань, художньо-естетичного фонду, про що свідчить порівняльний аналіз музичних творів. Динаміку змін рівня сформованості художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів контрольної та експериментальної груп відображено у діаграмі 1.

Діаграма 1.

Динаміка рівнів сформованості художнього світовідношення студентів (%) (ПР – початковий рівень, КГ – контрольна група, ЕГ – експериментальна група)

Дані, наведені в діаграмі 1, свідчать про те, що після проведення дослідно-експериментальної роботи кількість студентів із високим і середнім рівнем сформованості художнього світовідношення в ЕГ зросла, а з низьким – зменшилась. Наприкінці експерименту кількість студентів із високим рівнем зросла в ЕГ від 13,7% до 25,6%, тоді як у КГ кількість студентів із високим рівнем збільшилася від 13,3% до 14,5%, а з низьким зменшилася від 51,4% до 34,5%.

Отже, порівняння отриманих даних в експериментальній та контрольних групах свідчать про правомірність висунутої гіпотези, а також про ефективність запропонованої методики.

ВИСНОВКИ

Результати дисертаційного дослідження дають змогу зробити такі висновки:

1. Науковий сенс і життєвий пафос проведеного дослідження полягає в тому, що в умовах зростання актуальності духовно-світоглядної проблематики в сфері освіти і виховання України, особливої значущості набуває проблема становлення художнього світовідношення музикантів-педагогів, покликаних збагачувати духовний потенціал українського народу, формувати демократичний світогляд підростаючого покоління.
2. Доведено, що художнє світовідношення музиканта-педагога виступає як сутнісна характеристика, що втілює активне прагнення відшукати смисл буття, відчути власну співпричетність світові шляхом застосування художньо-естетичного способу. В педагогічному процесі художнє світовідношення набуває статусу інтегративного елемента світоглядної свідомості, форми реалізації світогляду; в життєвому і професійному досвіді музиканта-педагога художнє світовідношення слугує основою створення і реалізації власної духовно-особистісної моделі взаємодії з різними явищами музично-педагогічної теорії і практики.
3. Встановлено, що архітектоніка художнього світовідношення особистості в сфері музичного мистецтва є своєрідним синтезом гармонійної взаємодії духовних сил, що впливає з “надр” цілісної психічної органіки. Важливою особливістю художнього світовідношення є те, що в його архітектоніці взаємодіють такі компоненти: емоційно-емпатійний, когнітивно-пізнавальний, нормативно-регулятивний і діяльнісно-творчий.
4. Проаналізовано функції художнього світовідношення (комунікативно-діалогову, евристично-пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну, діяльнісно-практичну), визначено особливості їхньої реалізації в професійних вміннях майбутнього музиканта-педагога. Доведено, що художньому світовідношенню музиканта-педагога притаманна особлива енергійна сила впливу на особистість завдяки високому духовному потенціалу музики.
5. Як науково-педагогічну основу становлення особистісного професійно-спрямованого художнього світовідношення у майбутніх музикантів-педагогів визначено структурно-функціональну модель – теоретико-

методичний аналог педагогічного процесу. Сутнісні елементи цього процесу – мета, завдання, принципи, методи і форми організації – ґрунтуються на врахуванні специфіки художнього світовідношення як феномена, що втілює основні параметри духовного потенціалу особистості, забезпечує здатність до емоційно-ціннісного переживання світу, створення творчого стилю життя і творчості.

6. Виявлено педагогічні умови становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога. Це: інтеграція змісту предметів загальнокультурного, психолого-педагогічного і спеціального блоків професійної підготовки студентів в єдину духовну антропологію; організація навчально-виховного процесу на музичних та музично-педагогічних факультетах з використанням парадигмально-аксіологічного підходу; розвиток професійної компетентності майбутніх фахівців на основі включення в активну соціокультурну діяльність.
7. Критеріями сформованості художнього світовідношення студентів визначено: емоційно-емпатійні – ступінь розвиненості ідентифікації з “Іншим”; здатність до “вершинних переживань” в осягненні музичних цінностей; ступінь екстравертованості-інтровертованості; когнітивно-пізнавальні – ступінь розвиненості художньо-асоціативного фонду, ступінь сформованості інтегрованих знань; пізнавальний інтерес до освоєння цінностей художньої культури; нормативно-регулятивні – характер світоглядних установок і переконань; ступінь розвиненості естетичної оцінки, смаку та ідеалу, особистісно-ціннісна спрямованість в осмисленні світоглядного змісту музики; поведінково-діяльнісні – ступінь усвідомлення студентами сутнісних сторін художнього світовідношення і особливостей його практичного застосування, ступінь готовності майбутніх фахівців до реалізації художнього світовідношення в соціокультурній діяльності.
8. У процесі діагностуючого дослідження визначено три рівні світовідношення: креативний – було зафіксовано у 9,0% студентів, евристичний – у 37,2% студентів, репродуктивний – у 53,8% студентів.
9. В основу експериментальної методики покладено етапи становлення художнього світовідношення студентів. Перший (підготовчий) етап було спрямовано на опанування теорії художнього стилю епохи і методики його аналізу. Другий (основний) етап – оволодіння інтегрованими знаннями і методами аксіологічного аналізу в спецкурсі “Становлення художнього світовідношення музиканта-педагога”. Третій (завершальний) – було орієнтовано на оволодіння професійними вміннями в процесі соціокультурної діяльності студентів.
10. Дані формуючого експерименту дали змогу констатувати позитивні зрушення щодо рівнів сформованості художнього світовідношення студентів за усіма визначеними критеріями, що є свідченням ефективності розробленої й апробованої методики.

Поставлені завдання дослідження виконано. Водночас слід зазначити, що проблему становлення художнього світовідношення студентів не

вичерпано, вона тільки починає набувати належного осмислення в педагогічній науці і практиці. Особливо актуальними сьогодні є такі аспекти розробленого нами концептуального підходу: а) збагачення змісту досліджуваного процесу за рахунок включення до нього нових ідей, поглядів із теорії інтерпретації, етнокультурології, психотерапії; б) розроблення нових пріоритетних завдань і засобів їхньої педагогічної реалізації в плані цілісного духовного становлення майбутніх фахівців; в) включення теоретичних і практичних аспектів дослідження в різні сфери мистецької і музично-педагогічної освіти.

Зміст дисертації розкривається у таких основних публікаціях автора:

1. Ткач М.М. Становлення художнього світовідношення особистості: нові концептуальні підходи до проблеми // Наукові записки Тернопільського ДПУ. Серія: Педагогіка. – № 2. – 2001. – 103с. – С.27-31.
2. Ткач М.М. Архітектоніка художнього світовідношення музиканта-педагога // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб.наук. праць /Ред.кол. Гузій Н.В. (відп.ред.) та інші. – К.: НПУ, 2001. – Вип.5. – 428с. – С.50-57.
3. Ткач М.М. Функції художнього світовідношення у професійній діяльності музиканта-педагога // Теорія та методика навчання та виховання: Зб.наук. праць / За ред.чл.-кор. АПН України Г.В.Троцько. – Харків: ОВС, 2002. – Вип. 9. – 172с. – С.84-89.
4. Ткач М.М. Аксиологічний аналіз у становленні художнього світовідношення музиканта-педагога // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб.наук. праць /Ред.кол. Гузій Н.В. (відп.ред.) та інші. – Вип. 7. – К.: НПУ, 2002. – 263с. – С.31-36.
5. Ткач М.М. Интегрированный спецкурс «Становление художественного мироотношения будущего музыканта-педагога»: содержание и архитектоника // Музыкально-теоретическое образование и музыкальная культура новейшего времени: Сб.науч.ст. к 40-летию кафедры теории и истории музыки /Науч.ред. М.Б.Сидорова. – М.: МГУКИ, 2002. – 255с. – С.156-161.
6. Ткач М.М. Художественное мироотношение будущего музыканта-педагога в координатах аксиологической парадигмы // Проблемы и перспективы профессиональной подготовки педагога-музыканта: психологический и аксиологический аспекты (материалы VI международной научно-практической конференции). – М., 2002. – 131с. – С.109-113.
7. Ткач М.М. Структурно-функціональна модель становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Науково-методичний журнал. – К., 2003. – Випуск 2. – 239с. – С.215-223.

АНОТАЦІЯ

Ткач М.М. Становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів у процесі професійної підготовки. – Рукопис

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, 2004.

У дисертації досліджено проблему становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів у процесі професійної підготовки; обґрунтовано сутність і архітекtonіку поняття “художнє світовідношення”; визначено критерії, показники та рівні сформованості художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів; виявлено педагогічні умови становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога. Розроблено та експериментально перевірено методику становлення художнього світовідношення майбутнього музиканта-педагога, впровадження якої в професійну підготовку майбутніх музикантів-педагогів відбувалося поетапно. Перший (підготовчий) етап було спрямовано на опанування теорії художнього стилю епохи та методики його аналізу. Другий (основний) етап – оволодіння інтегрованими знаннями та методами аксіологічного аналізу в спецкурсі „Становлення художнього світовідношення музиканта-педагога”. Третій (завершальний) - було орієнтовано на оволодіння професійними вміннями у процесі соціокультурної діяльності студентів. Дані формуючого експерименту дали змогу констатувати позитивні зрушення щодо рівнів сформованості художнього світовідношення студентів за всіма визначеними критеріями.

Ключові слова: художнє світовідношення, архітекtonіка, структурно-функціональна модель, художній синтез, професійна підготовка музиканта-педагога.

АННОТАЦИЯ

Ткач М.М. Становление художественного мироотношения будущих музыкантов-педагогов в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, 2004.

В диссертации исследуется проблема становления художественного мироотношения будущего музыканта-педагога в процессе профессиональной подготовки. Актуальность проблемы обусловлена объективной необходимостью поиска путей перехода субъектов образовательного процесса на позиции современных гуманистических концепций философии образования и искусства в системе профессиональной подготовки педагогических кадров.

Исследование основывается на глубоком анализе отечественной и зарубежной литературы по вопросам развития мировоззренческого сознания

личности. В диссертации конкретизирована педагогическая интерпретация понятия «художественное мироотношение», отражена специфика его становления у будущих музыкантов-педагогов.

Художественное мироотношение выступает как сущностная характеристика личности, воплощающая активное стремление найти смысл бытия, ощущать собственную причастность к миру путем использования особенного художественно-эстетического способа. В педагогическом процессе художественное мироотношение приобретает статус интегративного элемента мировоззренческого сознания, форму реализации мировоззрения. В жизненном и профессиональном опыте музыканта-педагога художественное мировоззрение является основой создания и реализации собственной духовно-личностной модели взаимодействия с различными явлениями музыкально-педагогической теории и практики.

Архитектоника художественного мироотношения личности музыканта-педагога включает эмоционально-эмпатический, когнитивно-познавательный, нормативно-регулятивный и деятельностно-творческий компоненты. Каждый из компонентов имеет ценностный смысл и выполняет определенную функцию на всех этапах становления художественного мироотношения у будущих музыкантов-педагогов.

Основные функции художественного мироотношения (коммуникативно-диалоговая, эвристически-познавательная, ценностно-ориентационная и деятельностно-творческая) характеризуются тем, что в процессе их реализации в профессиональной подготовке музыканта-педагога, главные их аспекты проникнуты особым духовным содержанием музыки.

В качестве научно-педагогической основы становления личностного профессионально-направленного художественного мироотношения у будущих музыкантов-педагогов определена структурно-функциональная модель – теоретически-методический аналог педагогического процесса. Такие существенные элементы этого процесса как цель, задание, принципы, методы и формы организации учитывают специфику художественного мироотношения как феномена, который отображает основные параметры духовного потенциала личности, обеспечивает способность к эмоционально-ценностному переживанию окружающего мира, созданию собственного стиля жизни и творчества.

В диссертации определены критерии и уровни сформированности художественного мироотношения будущих музыкантов-педагогов, приведены результаты педагогической диагностики, направленной на определение эффективности становления художественного мироотношения студентов в высших учебных заведениях.

Констатирующие срезы экспериментальной работы осуществлялись на протяжении 1999-2002 гг. и охватили 310 студентов. Результатом экспериментальной работы на диагностическом уровне явилось установление трех уровней сформированности художественного мироотношения будущих музыкантов-педагогов: репродуктивный, эвристический и креативный.

Формирующая экспериментальная работа проводилась поэтапно. Первый (подготовительный) этап был направлен на овладение студентами теорией художественного стиля эпохи и методикой его анализа. Второй (основной) этап – формирование интегрированных знаний и методов аксиологического анализа в спецкурсе «Становление художественного мироотношения музыканта-педагога». Третий (заключительный) этап предполагал овладение методическими аспектами проведения музыкально-исполнительских мероприятий во время педагогической практики и формирование готовности будущих музыкантов-педагогов к реализации профессиональных умений в социокультурной деятельности.

Проверка результативности проведенной экспериментальной работы происходила на основе сравнительного анализа уровней сформированности художественного мироотношения будущих музыкантов-педагогов. Результаты проведенного исследования засвидетельствовали положительные изменения в уровнях сформированности художественного мироотношения студентов по всем критериям и подтвердили целесообразность использования предложенной методики в практике профессиональной подготовки будущих музыкантов-педагогов.

Ключевые слова: художественное мироотношение, архитектоника, структурно-функциональная модель, художественный синтез, профессиональная подготовка музыканта-педагога.

THE SUMMARY

Tkach M.M. The Artistic World Attitude Formation of Future Musicians-Pedagogues in the Process of Professional Training. – Manuscript.

Thesis for the candidate degree in pedagogics by speciality 13.00.04 – the theory and methodology of professional training. – Kyiv National State University of Culture and Arts, Kyiv, 2004.

The thesis focuses on the problem of the artistic world attitude formation of future musicians-pedagogues in the process of professional training; substantiates the essence and architectonics of the “artistic world attitude” notion; determines the criteria, indices and levels of the artistic world attitude formation of future musicians-pedagogues; discovers pedagogical conditions of the future musician-pedagogue formation. The thesis works out and experimentally proves the methodology of the artistic world attitude formation of future musicians-pedagogues and its stepwise introduction into professional training of future musicians-pedagogues. The first (preparatory) stage aimed at the acquirement of the artistic style theory of the epoch and the methodology of its analysis. The second (main) stage – the acquirement of integrated knowledge and methods of axiological analysis in the special course “The Artistic World Attitude Formation of a Future Musician-Pedagogue”. The third (final) stage – oriented at the acquirement of professional skills in the process of the students’ socio-cultural activity. The data of the forming experiment made it possible to state the fact of positive shifts concerning the levels of the students’ artistic world attitude formation according to all determined criteria.

Key words: artistic world attitude, architectonics, structural-functional model, artistic synthesis, professional training of a future musician-pedagogue.